

DOKUMENTACE OKEN ORATOŘÍ TŘÍ PRAŽSKÝCH KLÁŠTERNÍCH KOSTELŮ

LADISLAV BARTOŠ – VERONIKA KOBEROVÁ

Článek přináší dokumentaci vybraných barokních okenních výplní na oratořích kostelů sv. Jiljí na Starém Městě, sv. Tomáše na Malé Straně a Panny Marie Andělské na Hradčanech. Těžiště textu spočívá v popisu stávajícího stavu oken, nechybí jejich typologické srovnání a rozvaha o důvodech užití konkrétních funkčních řešení. V souvislosti se stavebním vývojem všech tří staveb se autoři pokoušejí o dataci předmětných prvků. Zvláštní pozornost je věnována cenným souborům dochovaného původního kování, včetně srovnání několika typů specifických prvků pro uchycení výsuvných křidel.

DOCUMENTATION OF ORATORY WINDOWS OF THREE PRAGUE CONVENT CHURCHES

The article documents a selection of Baroque window panels in the oratories of the churches of St. Giles at the Old Town, St. Thomas in Lesser Town and Virgin Mary of the Angels in Hradčany. The text describes the current state of the windows, their typological comparison and a consideration of the reasons of their functional arrangements is included. In the context of the building history of all three buildings the authors attempt to date the items concerned. Special attention is given to valuable assemblages of preserved original metal fittings, including several types of specific features for adjusting the sliding wings.

Klíčová slova — Praha – Staré Město – Hradčany – Malá Strana – kostel sv. Jiljí – kostel sv. Tomáše – kostel Panny Marie Andělské – oratoř – baroko – okno – výsuvné okno – arkýř – kování – dominikáni – augustiniáni – kapucíni – klášterní kostel

Key words — Prague – Old Town – Hradčany – Lesser Town – Church of St. Giles – Church of St. Thomas – Church of Virgin Mary of the Angels – oratory – Baroque – window – sliding window – oriel – metal fitting – Dominicans – Augustinians – Capuchins – convent church

Práce navazuje na již publikované články autorů týkající se historických okenních, případně dveřních výplní především církevních staveb z období baroka (BARTOŠOVÁ/HAVLÍKOVÁ/CHALOUPKA 2012; HAVLÍKOVÁ/BARTOŠOVÁ 2013; BARTOŠOVÁ/HAVLÍKOVÁ 2014; KOBEROVÁ/BARTOŠ 2015). Výplně otvorů obecně tvoří ohroženou součást památkového fondu, neboť se jedná většinou o prvky vystavené účinkům povětrnosti a navíc nesplňující dnešní nároky na úsporu energie potřebné k vytápění interiérů (BÁČOVÁ ET AL. 2010, 16). V objektech církevního charakteru, kde se nachází množství prostor bez zvýšených tepelných nároků, ať už v samotných kostelech, nebo na chodbách či dalších místech, je proto zachováno nejvíce těchto historických prvků.

V tomto článku se budeme věnovat oknům osazeným v oratořích vybraných pražských kostelů, neboť tyto okenní výplně mají vzhledem ke svému účelu většinou atypickou konstrukci s výsuvnými křídly, s řadou zajímavých funkčních i dekorativních detailů a dochovaným souborem původního kování.

Oratoře byly většinou vyvýšené, oddělené nebo uzavřené prostory v kostele, které byly vyhrazeny řeholníkům (v případě klášterních kostelů) či šlechtickým rodinám (BLAŽÍČEK ET AL. 1962, 146; BLAŽÍČEK/KROPÁČEK 1991, 163). V některých případech vystupovaly otevřeným nebo zaskleným balkonem nebo arkýřem do chrámového prostoru a umožňovaly přímý výhled na hlavní oltář (HEROUT 1980, 190–191; OTTO ET AL. 1902, 837). K vybavení sloužily většinou pouze stolice s klekátky, v některých případech zde na stěně býval obraz Krista či některého svätce. Samotné slovo oratoř vychází z latinského *orare* – „modlit se“, jde tedy vlastně o modlitebnu, běžně je užíván i výraz oratorium (OTTO ET AL. 1902, 837).

Pro tuto práci byla vybrána okna oratoří tří pražských kostelů – kostela sv. Jiljí na Starém Městě, kostela sv. Tomáše na Malé Straně a kostela Panny Marie Andělské na Hradčanech. Všechny tyto výplně pocházejí z období barokních přestaveb pražských kostelů ve druhé polovině 17. a první půli 18. století.

Okno oratoře kostela sv. Jiljí

STRUČNÝ NÁSTIN HISTORIE KOSTELA SV. JILJÍ

Dominikánský klášter, nacházející se v jižní části Starého Města, je vymezen z jižní strany Zlatou ulicí, ze strany západní ulici Husovou, z východní Jilskou ulicí a ze severu je ohraničen ulicí Jablovcovou. Ústřední stavba kostela je situována do jižní části areálu při Zlaté ulici.